

Gajeva 3, 52100 Pula
Telefon/faks: 052 506 065
e-mail: udruga-zelena-istra@pu.t-com.hr
url: www.zelena-istra.hr

MEDIJIMA

Pula, 04. ožujka 2021.

Priopćenje: Visoki upravni sud presudio u korist Zelene Istre - Povjerenik za informiranje povrijedio Zakon o pravu na pristup informacijama

Pravo na pristup informacijama u demokratskim je zemljama prepoznato kao "preduvjet transparentnosti i odgovornosti vlasti koji štiti građane od lošeg upravljanja i korupcije vlasti" (1). U Hrvatskoj je to pravo Ustavom zajamčeno, dok se Zakonom o pravu na pristup informacijama uređuje njegovo ostvarivanje. **Ovaj je zakon jedini alat koji hrvatskim građanima omogućava nadzor nad javnim vlastima, odnosno da dođu do informacija koje posjeduju institucije vlasti**, ako one nisu objavljene. Zakonom je tako predviđeno da informacije od tijela javnih vlasti građani mogu zatražiti putem zahtjeva za pristup informacijama. Ukoliko tražene informacije ne dobiju, građani se mogu žaliti Povjereniku za informiranje - neovisnom državnom tijelu za zaštitu prava na pristup informacijama. Budući da je Povjerenik prvi koji bi trebao štiti pravo na pristup informacijama, od iznimne je važnosti da on/ona bude na strani građana, odnosno da svojim djelovanjem osigura konzistentnu primjenu te osnaži primjenu Zakona. Jednom kada tijelo javne vlasti ne poštuje Zakon, a Povjerenik za informiranje tome tijelu pruži podršku te odluči svojim djelovanjem osigurati, ne pravo na pristup informacijama ili provedbu slova Zakona, već **"minimum javnog interesa"**, Povjerenik postaje saveznik netransparentnosti. Tada se zakonitost Povjerenikovih odluka mora preispitivati na sudu.

Tako je bilo i s odlukom, odnosno rješenjem kojim je Povjerenik podržao netransparentnu praksu Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR) i povrijedio Zakon na štetu Zelene Istre. Njime je branio, kršeći pritom Zakon, banku koja je poznata po svojoj neransparentnosti i koja je barem 37 puta i sama na Visokom upravnom sudu neuspješno pokretala postupke protiv samog Povjerenika i njegovih zakonitih odluka!(2) Na taj se način onaj koji bi trebao braniti pravo javnosti na informaciju, stavio u službu onih koji žele netransparentno djelovati, i to dok pritom raspolažu javnim novcem. A da HBOR raspolaže javnim novcem potvrđuju upravo navedene, zaista brojne presude Visokog upravnog, ali i Vrhovnog suda.

Banka koju financiraju građani mora biti transparentna

U njima piše - HBOR je razvojna i izvozna banka u 100%-tnom vlasništvu Republike Hrvatske, Republika Hrvatska uplaćuje temeljni kapital HBOR-a te bezuvjetno, neopozivo i na prvi poziv jamči za obveze HBOR-a. Sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske spadaju u javna sredstva, a **građani kao nositelji suvereniteta imaju temeljno pravo "nad obnašanjem vlasti obavljati kontrolu trošenja javnih sredstva"**. Ovo pravo **"uključuje transparentnost rada banke koja je u državnom vlasništvu ... koju u konačnici financiraju građani i pravne osobe"**(3).

Poslovanje HBOR-a je "po svojoj prirodi javni posao i kao takav ima za cilj obavljanje poslova u interesu treće strane, građana Republike Hrvatske, a **kako bi građani (javnost) mogli imati i ostvariti uvid u rad tijela javne vlasti, pa tako i HBOR-a, njegov rad i rad njegovih tijela mora biti javan i dostupan građanima"**. **Transparentnost informacija o javnim sredstvima**

sprječava pogrešno korištenje javnih sredstava te osigurava se da se javni novac koristi za javno dobro, isticao je Povjerenik u svojim brojnim rješenjima u kojima su se građani žalili na HBOR-ovu tajnovitost. (4)

Povjerenik osigurao "mimumum javnog interesa", a sve više od toga vodilo bi pravnoj nesigurnosti

No, osporenim rješenjem Povjerenik je o zahtjevu za pristup informacijama kojeg je Zelena Istra uputila HBOR-u još u travnju 2019. odlučio drugačije. Zelena Istra je tim zahtjevom, između ostalog, tražila preslike zaključaka i dokumenata usvojenih na sjednicama Uprave HBOR-a koji se odnose na projekte koje je HBOR podržao kao izvozna banka i izvozno-kreditna agencija RH u periodu 2015.-2018.

HBOR je, očekivano, donio rješenje o zahtjevu Zelene Istre kojim je tražene informacije proglasio bankovnom tajnom i kojim je Zelenu Istru prozvao za zlouporabu prava jer da je tražen preveliki opseg informacija, što bi vodilo paralizi HBOR-ovog redovnog rada.

Inače, **HBOR je**, kao i sva ostala tijela javne vlasti **dužan proaktivno objavljivati zaključke i dokumente usvojene na sjednicama svojih radnih tijela**. Budući da se radi o informacijama o raspolaganju javnim sredstvima, one moraju biti dostupne javnosti. Zapisano je to u člancima 10. i 16. Zakona. Sudovi objašnjavaju, u slučaju primjene ovih članaka nije moguće primijeniti institut zlouporabe prava kao ni pozvati se na bankovnu tajnu.

No, Povjerenik je u svom rješenju u potpunosti izignorirao ove članke zakona i vlastitu praksu, odnosno osnovne argumente u žalbi koju mu je Zelena Istra uputila vezano uz problematičan HBOR. Ni prethodne presude u sličnim predmetima nije uzeo za mjerodavne.

Podržao je HBOR-ovu argumentaciju da Zelena Istra zloupotrebljava pravo jer od HBOR-a traži veliki broj dokumenata, dok bi pronalazak i dostava istih neopravdano opteretila funkcioniranje HBOR-a te također bila "u suprotnosti s načelima pravičnosti i pravne sigurnosti". Iznio je i stajalište prema kojem je, po pitanju informacija koje je tražila Zelena Istra, već zadovoljen "mimumum javnog interesa". Naime, u okviru ovog dugačkog postupka započetog prije gotovo dvije godine, Povjerenik je donio i rješenje u kojem je ispravno odlučio da Zelena Istra ima pravo na pristup informacijama o projektima i tvrtkama koje HBOR podržava kao izvozno-kreditna agencija RH. Ali ne i na preslike zaključaka i dokumenata donesenih na sjednicama Uprave koji se odnose na te iste projekte.

Protiv ovakvog odlučivanja Povjerenika, koji, što je skandalozno - smatra da provođenje Zakona o pravu na pristup informacijama vodi pravnoj nesigurnosti, Zelena Istra podnijela je tužbu Visokom upravnom sudu. Presudom koja je nedavno dostavljena Zelenoj Istri potvrđeno je već mnogo puta izraženo stajalište Suda o HBOR-u **"da je kontrola korištenja sredstava iz državnog proračuna u interesu svih građana, koji imaju pravo saznanja o potrošnji javnih sredstava", dok podaci "o raspolaganju javnim sredstvima moraju biti dostupni svakome"**. Budući da se radi o raspolaganju javnim sredstvima, ne može se razmatrati ni zloupotreba prava, potvrdio je Sud, poništio rješenje Povjerenika te mu naložio da ponovi postupak u kojem će o žalbi Zelene Istre odlučiti u skladu s pravnim shvaćanjem i primjedbama Suda. (5)

1) Ofak, L., Pravo na pristup informacijama kao pravo zaštićeno europskom konvencijom i drugim međunarodnim ugovorima za zaštitu ljudskih prava, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 37, br. 2, 921-951 (2016), str. 922.

2) <https://tom.pristupinfo.hr>

3) Npr. presuda Vrhovnog suda RH U-zpz 6/2016-7 ili U-zpz 6/2018-8

4) Npr. rješenja Povjerenika za informiranje: <https://tom.pristupinfo.hr/pregledfilter1.php?izb=195>; <https://tom.pristupinfo.hr/pregledfilter1.php?izb=921>

5) Presuda temeljem tužbe Zelene Istre, Poslovni broj: UsII-215/20-6 od 15. prosinca 2020.